

Grunnlag for prioriteringer

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens verktøy for helhetlig planlegging. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Molde-samfunnet og for kommunen som organisasjon. [Kommuneplanens samfunnsdel](#) ble vedtatt i juni 2021 og blir et viktig grunnlag for prioriteringer framover. De overordnede målene i planene er:

- Molde er et attraktivt samfunn i vekst - Norges mest næringsvennlige kommune
- Molde er et grønt, smart og innovativt samfunn
- Molde er et inkluderende, trygt og mangfoldig samfunn
- Molde kommune har bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon
- Molde kommune er en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver

Målene i samfunnsplanen er førende for de temaplaner som er vedtatt, og som blir vedtatt framover. Det vil ta tid før kommunens planverk er oppdatert i tråd med den nye samfunnsplanen.

Det nye kommunestyret må ta stilling til om planen skal revideres eller videreføres i behandling av planstrategien, som kommer til behandling i 2024.

Kommuneplanens handlingsdel viser hvilke tiltak som skal gjennomføres for å nå de fem målene nevnt over. Handlingsdelen kan sies å være bindeleddet mellom planene og budsjettene til kommunen. Den økonomiske situasjonen legger klare begrensninger på hva som er mulig å gjennomføre til neste år, og egentlig i hele økonomiplanperioden. Det vises til kapitelet om kommuneplanens handlingsdel for konkrete tiltak som skal gjennomføres i 2024.

Finansielle måltall

Kommunestyret har vedtatt finansielle måltall i økonomireglementet (PS-32/21). Det ble vedtatt tre finansielle måltall for kommunen. De årlige målene er vist i tabellen under. I tillegg er det vedtatt langsiktige måltall.

Måltall

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. Korrigert netto driftsresultat	-0,49 %	0,00 %	0,10 %	0,25 %	0,75 %	1,25 %	1,75 %
2. Disposisjonsfond	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,75 %	5,00 %	5,00 %	5,00 %
3. Gjeldsgrad	129,50 %	128,50 %	127,00 %	125,50 %	123,50 %	121,50 %	119,50 %

For de tre målene er det vurdert hvordan måloppnåelsen blir i tråd med dette budsjettet og økonomiplanen. Men det er også gjort en vurdering av måloppnåelsen dersom meldt merforbruk per 2. tertial blir resultatet for 2023. Det har gjennom budsjettprosessen 2024 vært jobbet i sektorer og hovedutvalg med tiltak for å redusere utgiftene. Inn mot 2024 er utfordringen både at kommunen har med seg en ubalanse i tjenesteproduksjonen på 129 mill. kroner, og at rammen til sektorene er redusert med 37,9 mill. kroner i rammetrekk. For helse og omsorg har merforbruket vært så stort over flere år at de ikke får ytterligere rammetrekk før i 2025. Tiltakene som er foreslått i budsjettet på rundt 107 mill. kroner, løser anslagsvis 60 mill. kroner mindre enn utfordringen kommunen har i 2024. Anslaget for 2024 er svært usikkert både knyttet til om alle tiltak blir gjennomført som foreslått, og om de har tilstrekkelig økonomisk effekt. Kommunen kan også få høyere inntekter enn det som er lagt til grunn i budsjettet, noe som vil bedre situasjonen. For å gi et mer nyansert bilde av hvordan måltallene vil, eller kan utvikle seg framover, er derfor prognose per 2. tertial også lagt inn som et alternativ.

Måltall korrigert netto driftsresultat

Korrigert netto driftsresultat er netto driftsresultat korrigert for bruk av og avsetning til bundne fond, dette måles opp mot brutto driftsinntekter i det enkelte år. Et positivt måltall betyr da et positivt resultat i regnskapet. Det langsiktige måltallet for korrigert netto driftsresultat er 1,75 prosent. Med dette budsjettet når vi ikke målsettingen i noen av årene i perioden.

Grafen under viser hvordan resultatet har utviklet seg fra 2020, og hvordan det vil utvikle seg i årene som kommer. Både med forutsetningen i budsjettet og hvordan det vil utvikle seg om vi legger prognosen til grunn.

I budsjett 2024 er vedtatt mål 0,25 prosent. Budsjettet viser et måltall på -1,0 prosent. Det negative tallet skyldes at det budsjetteres med et negativt resultat i driften i 2024 på 38,1 mill. kroner, som dekkes av disposisjonsfondet.

Om vi i stedet ser på prognosen per 2. tertial 2023 ligger vi an til et korrigert netto driftsresultat på -4,4 prosent i 2023 og -2,6 prosent i 2024. Om dette blir resultatet betyr det at vi i hvert år må bruke mer av disposisjonsfondet for å balansere driften enn vi har budsjettet med. Å bruke av disposisjonsfondet er bare mulig så lenge vi har et disposisjonsfond. Dersom fondet tappes i så høyt tempo som prognosen viser, vil det ikke være mulig fra 2025. Dette er ikke økonomisk bærekraftig.

Måltall korrigert netto driftsresultat

Måltall disposisjonsfond

Størrelsen på disposisjonsfondet ved utgangen av året måles opp imot brutto driftsinntekter i det enkelte år. Det langsiktige måltallet er et disposisjonsfond på 5,0 prosent av brutto driftsinntekter.

Grafen under viser hvordan størrelsen på disposisjonsfondet har utviklet fra 2020, og hvordan den vil utvikle seg i årene som kommer. Både med forutsetningen i budsjettet og hvordan det vil utvikle seg om vi legger prognosen til grunn. Om du holder muspekeren over en søyle, ser du det faktiske tallet, og ikke bare prosenten.

Brutto driftsinntekter justeres med forventet lønns- og prisvekst i perioden. Måltallet for disposisjonsfond henger nøye sammen med måltallet for korrigert netto driftsresultat. Et positivt resultat gjør at kommunen kan sette av til disposisjonsfond, dette gjør at fondet øker. Et negativt resultat gjør at kommunen må bruke av disposisjonsfondet, og fondet reduseres.

Med budsjett og økonomiplan 2024–2027 når ikke kommunen målsettingen i perioden. Det budsjetteres med bruk av 40,1 mill. kroner av fondet i 2024, og mindre avsetninger til fondet i 2025–2027. Samlet i perioden er det budsjettert med en reduksjon av fondet på 15,9 mill. kroner.

Om vi legger prognosen per 2. tertial 2023 til grunn, vil det bare stå 83,6 mill. kroner på disposisjonsfondet ved inngangen til 2024. Det tilsvarer et måltall på 2,4 prosent. I 2024 vil en budsjettert bruk av disposisjonsfondet på 40,1 mill. kroner og prognose på merforbruk på ytterligere 60,2 mill. kroner føre til at disposisjonsfondet blir bruk opp i løpet av 2024. Dette er grove anslag, og det vil bli jobbet videre i 2024 med tiltak slik at merforbruket blir lavere enn skissert her. Også inntektene til kommunen kan bli høyere enn skissert, noe som vil bedre resultatet.

Måltall gjeldsgrad

Gjeldsgraden måles som netto lånegjeld i forhold til brutto driftsinntekter ved utgangen av året (UB lånegjeld/brutto inntekt). Det langsiktige målet er at lånegjelden ikke skal overstige brutto driftsinntekter. Brutto driftsinntekter justeres med forventet lønns- og prisvekst i perioden.

Gjelden har økte med i underkant av 200 mill. kroner hvert år i nye Molde kommune, mens måltallet for gjeldsgrad har ligget stabilt rundt 117 prosent. At måltallet ikke har økt skyldes at inntektene til kommunen har økt vesentlig de siste årene. Dette har blant annet sammenheng med den høye lønns- og prisveksten (inflasjon). Dette gjør at gjelden til kommunen målt opp mot inntekten ikke har økt. Dette gjør ikke at gjelden har blitt lettere å bære for kommunen, da økt inflasjon også gir økte renter.

I årets budsjett tas det for første gang i nye Molde kommune ikke opp mer lån enn det vi betaler i avdrag. Når inntektene øker gjør det at gjeldsgraden viser en klar nedgang fra 116,9 prosent i 2023 til 108,0 prosent i 2024. Det langsiktige målet har vært at lånegjelden ikke skal overstige brutto driftsinntekter (100 prosent). Dette målet ser det nå ut til at vi kan nå i 2027.

I økonomiplanen ligger det få nye store investeringsprosjekter inne de første fire årene, dette bidrar til at gjelden målt som andel av brutto driftsinntekter, hurtig blir redusert. Dersom det blir vedtatt nye store investeringer i perioden vil dette ikke skje.

En annen viktig faktor til at gjeldsgraden går ned er forutsetningen om at kommunen vil få store inntekter fra salg av tomtfelt som er opparbeidet, og skal opparbeides. Dersom det selges færre tomter enn forutsatt, vil kommunen måtte bruke mer lån for å finansiere investeringene.

Grafen under viser hvordan gjelden til kommunen har utviklet seg i fra 2020, og hvordan den vil utvikle seg når vi legger budsjett og økonomiplanen til grunn. Om du holde muspekeren over en søyle ser du det faktiske tallet, og ikke bare prosenten.

Måltall gjeldsgrad

Demografisk utvikling

Statistisk sentralbyrå (SSB) framskriver befolkningsstørrelse for kommunene. Befolkningsframskrivninger er beregninger av hvordan befolkningen utvikler seg framover, gitt ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet, innvandring og utvandring. SSB publiserer flere alternative framskrivninger, i grafen under er alternativene lav, middels og høy vekst presentert.

Du kan få frem utviklingen i ulike aldersgrupper ved å benytte filter til høyre for grafen.

Per 1. januar 2023 hadde Molde kommune 32 446 innbyggere. Med middels vekst vil Molde kommune i 2032 ha 33 058 innbyggere. Det vil si en økning på 1,9 prosent (+612). Folkemengden har økt mer en hovedalternativet fra 2022 til 2023 med 0,8 prosent (+242). I 2022 ble det bosatt 324 flyktninger i Molde, uten disse ville vi hatt en nedgang i 2022 på 82.

Barn til og med barnehagealder (0–5 år) vil ha en liten reduksjon i økonomiplanperioden på 0,8 prosent (-15) og øke litt utover perioden til 2032 med 2,6 prosent (+50). Dette er aldersgruppen med størst usikkerhet i prognosen. Fra 2022 til 2023 var prognose at det skulle blir en liten reduksjon i barn i barnehagealder. Siden vi bosatte 34 flyktninger i denne aldersgruppen i 2022 ble det ikke en reduksjon, men nivået ble opprettholdt med en økning på 3 barn.

Barn i grunnskolealder (6–15 år) er 3 745 i 2023 og vil få en forventet reduksjon i økonomiplanperioden på 5,6 prosent (- 211). Fram mot 2032 forventes denne gruppa å reduseres med 9,6 prosent. Det tilsvarer en nedgang på 361 innbyggere i denne aldersgruppen. Fra 2022 til 2023 var det i prognosen forventet en liten økning på 12 barn. Økningen ble vesentlig større med 50 barn. Dette skyldes bosetting av 69 flyktninger i aldersgruppen i 2022.

Det er i prognosen en jevn økning for de over 67. Fra 2023 til 2032 er det forventet en økning på 20,7 prosent (+1 277). For gruppen som er 80 år og eldre vil det være en stor økning på 56,1 prosent (+ 967) fra 2023 til 2032. En samtidig reduksjon i yrkesaktive i samme periode på 1,4 prosent (-277) betyr at det blir færre yrkesaktive per pensjonist. I aldersgruppen 67 år og eldre var det bare bosatt 11 flyktninger i 2022.

Om vi tar antall personer over 65 delt på antall personer i aldersgruppen 20–64 (yrkesaktive) får vi det som kalles forsørgerbrøken. Den viser forholdet mellom de som er i yrkesaktiv alder, og de som i størst grad mottar tjenester. Forsørgerbrøken for Molde kommune øker fra 38,6 prosent i 2023, til 46,3 prosent i 2032. For vår organisasjon innen helse og omsorg vil 304 av dagens cirka 1 365 ansatte gå av med pensjon innen 2032, innen 2024 vil det være 506. Dette vil ytterligere forsterke de rekrutteringsutfordringene kommunen har innenfor helse- og omsorgssektoren i årene fremover. Bare i økonomiplanperioden forventes det at forsørgerbrøken vil øke til 42,1 prosent.

Føringer og prioriteringer i statsbudsjettet

I det følgende vil det bli redegjort for konsekvensene av forslag til statsbudsjett for Molde kommune.

De frie inntektene vil øke fra 2 194,5 mill. kroner, som er anslaget for 2023, til 2 326,2 mill. kroner i forslag til statsbudsjett. Dette er en økning på 131,7 mill. kroner. Molde kommunes handlingsrom ut fra forslag til statsbudsjett kan anslås som i tabellen under. Her vises først økte inntekter, og deretter ulike økninger i utgiftene.

Anslått handlingsrom ut fra forslag til statsbudsjett

Hele 1 000 000

	2024
Økning i frie inntekter	131,7
Lønns- og prisvekst	94,4
Demografi	18,2
Pensjon	5,8
Endring i oppgaver	20,3
Realvekst samlede inntekter	-7,0

Tabellen viser at handlingsrommet blir redusert i 2024. Understreker at dette er tall for Molde kommune basert på anslag og forutsetninger som ligger i forslag til statsbudsjett. Det er anslag for oss basert på anslag for landet. Faktiske tall for oss kan derfor avvike noe. De ulike postene er forklart under.

Lønns- og prisvekst (kommunal deflator)

Lønns- og prisveksten for 2024 er anslått til 4,3 prosent. Lønnsveksten forventes å fortsatt være høy med 4,9 prosent, men de forventer at prisveksten vil avta og anslår den til 3,4 prosent. Det forutsettes i statsbudsjettet at rammetilskudd og skatteinntektene skal finansiere 94,4 mill. kroner av lønns- og prisveksten for oss. Resten av lønns- og prisveksten skal dekkes av de andre inntektene som brukerbetaling, eiendomsskatt med videre.

Demografi

I forslag til statsbudsjettet benyttes et anslag på økte demografiutgifter og hvor mye av dette som må dekkes av de frie inntektene. Disse anslagene er bedre på makronivå (hele landet) enn for den enkelte kommune. I statsbudsjettet blir det anslått at 18,2 mill. kroner av de frie inntektene må brukes til å dekke økte behov i befolkningen i 2024.

Siden anslagene er usikre og ikke så god på kommunenivå, har vi valgt en annen modell for kompensasjon for demografisk utvikling. Den tar utgangspunkt i faktiske tall, men da ligger vi litt bak den faktiske demografiske utviklingen. Det er endringene gjennom 2022 som blir kompensert i budsjetttrammene i dette budsjettet.

Pensjon

I statsbudsjettet forventes det at 5,8 mill. kroner av frie inntekter må dekke økte utgifter til pensjon. Egne anslag på økning i pensjonen er større enn dette, men noe av denne økningen skal dekkes av andre inntekter og noe blir dekt av lønns- og priskompensasjonen. Så anslaget i statsbudsjettet ser ut til å stemme greit med egne tall.

Endring i oppgaver og innlemminger

I de frie inntektene ligger det også inne at vi får endring i kommunens oppgaver som vi må følge. Dette utgjør 19,3 mill. kroner for oss i 2024. Av 12 oppgaveendringer er 11 knyttet til oppvekst, kultur og velferd. Det er skole og barnehage som blir prioritert i forslag til statsbudsjett. De største summene går til redusert foreldrebetaling i barnehage og SFO.

Det er ingen oppgaver i 2024 som blir innlemmet i rammetilskuddet. Men regjeringen har lagt inn to føringer. De går på at det ønskes at kommunene satser ytterligere på psykisk helse- og rusfeltet og skolehelsetjenester og helsestasjoner. Med tanke på at vi ikke har løst merforbruket i dette budsjettet, er det vanskelig å følge denne føringen i 2024.